# Náučný chodník 7 divov Dolnej Krupej



| | |
|---|---|
| Kraj: | Trnavský |
| Okres: | Trnava |
| Geomorfologická jednotka: | Podunajská pahorkatina |
| Geologická jednotka: | neogénna panva |
| Chránené územie: | žiadne |
| Prístup: | bus Dolná Krupá, farský úrad |
| Východisko: | Dolná Krupá, nám. L. van Beethovena (obecný úrad) |
| Trasa: | Dolná Krupá: obecný úrad – kaštieľ – kaštieľsky park – kostol sv. Ondreja – mauzóleum (v kostolnom parku) – bývalá ružová záhrada (v areáli Medolandie) – kaštieľskym parkom k juhozápadu – Umelý kopec (237 m n. m.) |
| Dĺžka: | 3 km, 50 m |
| Čas prechodu: | 1,5 h |
| Počet zastávok: | 8 |
| Náročnosť: | nenáročná trasa |

---

**Zameranie chodníka:** kultúrno-historické, prírodovedné

**Typ chodníka:** samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

**Nadväznosť na turistickú značku:** nie je

**Rok otvorenia:** 2018; ? obnova

**Aktuálny stav:** Informačné panely sú v dobrom stave; v teréne sa nachádzajú panely troch rôznych dizajnov (?generácií)

**Textový sprievodca:** prospekt Dolná Krupá… a jej sedem divov (autor Stanislav Petráš, vyd. Obecný úrad v Dolnej Krutej, b. r., 14 strán)

**Kontakt:** Občianske združenie Korompa, Obecný úrad Dolná Krupá, Námestie L. van Beethovena 1, 919 65  Dolná Krupá

**Poznámky:** (1) Žiaden z viacerých (?troch) generácií informačných panelov neobsahuje označenie, že ide o náučný chodník a neobsahuje žiaden jeho plán (trasu či polohu zastávok). Názvy jednotlivých zastávok sa na nich úplne nezhodujú. (2) Číslovanie zastávok nezodpovedá logike trasy. (3) Všetkých sedem zastávok náučného chodníka 7 divov Dolnej Krupej prepájajú (aj) dve rôzne dlhé trasy cyklochodníka Cyklokrásy siedmich divov Dolnej Krupej – zelená K trom hájom (17,5 km) a červená Starým parkom (9 km). (4) V obci stoja ďalšie informačné panely projektu Dolná Krupá: prechádzka v čase.

**Upozornenia:** (1) Kaštieľ v Dolnej Krupej je v roku 2024 z dôvodu rekonštrukčných prác uzatvorený. (2) Kaštieľsky park je verejnosti prístupný v otváracích hodinách 8 – 20 h. (Oba objekty spravuje Slovenské národné múzeum, Hudobné múzeum.)

## Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie obmedzene.

## Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

**Dolná Krupá.** Obec severne od Trnavy v severozápadnej časti Podunajskej pahorkatiny, resp. jej podcelku Trnavskej pahorkatiny v širokej doline Krupského potoka. Prvýkrát sa písomne spomína v listine z roku 1113 pod názvom Cromba ako majetok benediktínskeho opátstva na Zobore v Nitre. Medzi inými zemanmi vlastnili majetky v Dolnej Krupej i Brunsvikovci, pochádzajúci z nemeckého Braunschweigu, a to už v 16. storočí. V rokoch 1749 – 1756 pravdepodobne na mieste staršieho objektu dal vybudovať Anton I. Brunsvik (1709 – 1780), člen súdnej stolice, kancelár ostrihomskej župy a radca pri cisárskom dvore, jednopodlažný barokový **kaštieľ** obdĺžnikového pôdorysu podľa projektu cisárskeho dvorného staviteľa Jána Baptistu Martinelliho. Ten onedlho nechal zväčšiť, stavebne upraviť a zdokonaliť okolitý park syn Jozef najprv Jánom Jozefom Talherrom, hlavným architektom Uhorskej staviteľskej komory, (1798) a neskôr architektom Antonom Piusom Rigelom, záhradným architektom Christianom Henrichom Nebbienom a francúzskym umelcom a architektom Charlesom de Moreau (1822). V 19. storočí Brunsvikovci skúpili takmer všetky upadnuté zemianske majetky v obci. V blízkosti kaštieľa, najvýznamnejšej pamiatky v obci, sa nachádza domček, v ktorom údajne prebýval hudobný skladateľ Ludwig van Beethoven (ďalšie info v hesle nižšie), a rozsiahly anglický **kaštieľsky park** s jazierkom na Krupskom potoku, sochami, grottou a inými prvkami záhradnej architektúry (verejnosti prístupný v otváracích hodinách 8 – 20 h). Do rúk Chotekovcov prešlo panstvo v roku 1813 vydajom dcéry Jozefa Brunsvika za Heřmana Chotka. V areáli kaštieľa bolo aj divadlo (v roku 1937 zbúrané), rozsiahla pálenica (zachoval sa iba komín) a rozsiahla **ružová záhrada (rozárium)**, založená ako prvá na Slovensku v roku 1906 grófkou Máriou Henrietou Chotekovou, ktorá bola sesternicou Žofie Chotkovej, manželky následníka trónu Františka Ferdinanda

d'Este. V čase najväčšieho rozmachu zbierka obsahovala až 6 000 kultivarov ruží a svojim rozsahom patrila k jedinečným v Európe. Po roku 1918 grófka založila ružovú škôlku, aby zisk z predaja pokryl náklady na chod rozária (zaniklo po konfiškácii majetkov a smrti grófky v roku 1946). Po znárodnení v druhej polovici 20. storočia v kaštieli sídlili liečebne, politická škola a domov skladateľov. Kaštieľ i s parkom dnes slúži pre potreby Slovenského národného múzea – Hudobného múzea. V centre obce sa na mieste pôvodne gotického kostola z polovice 15. storočia nachádza kostol sv. Ondreja, postavený v roku 1811 v klasicistickom slohu, s hrobkou Brunsvikovcov. V jeho blízkosti stojí Mauzóleum Chotekovcov z roku 1895, do ktorého pochovali aj poslednú príslušníčku rodiny, „ružovú grófku" M. H. Chotekovú.

**Pamätník Ludwiga van Beethovena.** Neveľká neskorobaroková budova (rokokový pavilón) s manzardovou strechou v tesnej blízkosti kaštieľa v Dolnej Krupej pochádzajúca z obdobia Talherrovej prestavby kaštieľa aj parku v rokoch 1793 – 1798, určená pre panského záhradníka. Býval v ňom údajne ubytovaný – ako neurodzený – Ludwig van Beethoven (1770 – 1827), ktorý sa v roku 1799 stal učiteľom hudby mladých šľachtičien Terézie a Jozefíny Brunsvikových, dcér Antona II. Brunsvika. Počas ich letného pobytu v kaštieli býval v rokoch 1800 – 1806 hosťom dolnokrupského panstva, ktoré je miestom skomponovania jeho najznámejšej klavírnej Sonáty mesačného svitu. O jeho pobytoch hovoria len mnohé náznaky a legendy, jednoznačné dôkazy zatiaľ nájdené neboli. Od roku 1992 je domček ako súčasť Hudobného múzea, pobočky Slovenského národného múzea, stálou expozíciou s názvom Život na zámku: Brunsvikovci a Chotekovci v Dolnej Krupej v 18. až 20. storočí. Expozícia je prístupná po objednaní sa minimálne deň vopred (tel. 0908 188 022; 0917 839 555).

**Umelý kopec (237 m n. m.).** Antropogénna vyvýšenina vybudovaná vo vtedajšom vinohrade v rámci komponovaných krajinných úprav parku v juhozápadnom okolí kaštieľa v Dolnej Krupej majiteľom panstva Jozefom Brunsvikom v rokoch 1813 – 1819. Okolitý terén presahuje zhruba o 15 m, na jeho vrchole vybudovali altán (pretrval až do 80. rokov 20. storočia) a slúžil ako vychádzkové miesto. Na jeho stavbu sa zrejme využil materiál súčasne v kaštieľskom parku budovaných umelých jazierok. Dnes na kopci stojí moderný altán a končí tu náučný chodník.

**Medolandia.** Zážitkový polyfunkčný areál v Dolnej Krupej neďaleko kaštieľa > pozri Včelársky náučný chodník Včelárium

**Podunajská pahorkatina.** Rozsiahly geomorfologický celok v juhozápadnej časti Slovenska medzi Pezinkom a Trstínom na západe, Šahami a Štúrovom na východe, Sencom, Sereďou, Novými Zámkami a Dunajom na juhu s jazykovitými výbežkami k severu pozdĺž riek k Novému Mestu nad Váhom, Bánovciam nad Bebravou, Zlatým Moravciam, Pukancu a Sebechlebom, tvoriaci severnú a severovýchodnú časť Podunajskej nížiny. Na juhu susedí s Podunajskou rovinou, na západe ju ohraničujú Malé Karpaty a Považské podolie, zo severu do nej prenikajú ďalšie jadrové (Považský Inovec, Strážovské vrchy, Tribeč, Hornonitrianska kotlina) a na východe vulkanické geomorfologické jednotky (Pohronský Inovec, Štiavnické vrchy, Krupinská planina a Burda). Podunajská pahorkatina sa rozprestiera v oblasti dolných tokov Váhu, Nitry, Žitavy, Hrona a Ipľa (tvoriaceho s Dunajom na juhovýchode slovensko-maďarskú štátnu hranicu) v nadmorských výškach od 103 m (povyše ústia Ipľa do Dunaja) do zhruba 400 m (severovýchodne od Pukanca v cípe zabiehajúcom pozdĺž Sikenice hlboko do Štiavnických vrchov). Povrch pahorkatiny je hladko modelovaný, striedavo rovinný – na nivách a terasách vodných tokov (hliny, piesky, štrkopiesky) či sprašových tabuliach (spraše, sprašové hliny) – a mierne zvlnený až zvlnený – na širokých a plochých chrbtoch so svahmi plytkých i hlbokých dolín a úvalín na erózno-denudačne rozčlenených zvyškoch neogénnych morských a jazerných akumulácií (íly, piesky a štrky), proluviálnych kužeľoch pod úpätiami susediacich pohorí (ostrohranný skelet, zvetralé valúny), ostrovoch naviatych pieskov či vulkanických tufov alebo na miestach postihnutých nerovnomernými tektonickými pohybmi, ktoré sa prezentujú mozaikou lokálnych (zamočiarených) znížení a (zalesnených) vyvýšenín a náhlymi (pravouhlými) zálomami riečnej siete. V dôsledku tejto

pestrosti reliéfu so striedajúcimi sa nápadnými, prevažne severo-južným smerom pretiahnutými paralelnými vyvýšeninami a zníženinami sa člení pahorkatina na 11 geomorfologických podcelkov – dielčích pahorkatín (Trnavská, Nitrianska, Žitavská, Hronská a Ipeľská) a nív (Dolnovážska, Nitrianska, Žitavská, Hronská, Čenkovská a Ipeľská). Neogénne sedimenty, prekryté sprašami a sprašovými hlinami tvoria materskú horninu černozemí a hnedozemí, patriacim k najúrodnejším pôdam Slovenska. Okrem na nich pestovaných obilnín a olejnín tu má výborné prírodné podmienky a dlhú tradíciu aj vinohradníctvo. Lesy sa prakticky nezachovali, s výnimkou miniatúrnych lokálnych zvyškov historických dúbrav či dubohrabín či ostrovov na menej úrodnom podloží (štrky, vulkanity). Na tektonické poruchy viazané prirodzené teplé a studené minerálne pramene (Dudince, Santovka, Levice, Piešťany) dopĺňajú umelé geotermálne pramene (vrty) (Štúrovo, Podhájska, Poľný Kesov).

## Názvy informačných panelov

1. 7 divov Dolnej Krupej
2. Kaštieľ
3. Park pri kaštieli
4. Kostol sv. Ondreja
5. Mauzóleum
6. Kaštieľske divadlo
7. Ružová záhrada
8. Umelý kopec

Pozri poznámky vyššie.


















KASTIEL
ZNÁME OSOBNOSTI
EXTERIÉR
3 PODOBY:
INTERIÉR


RK
VOJ PARKU
2
Park pri kaštieli











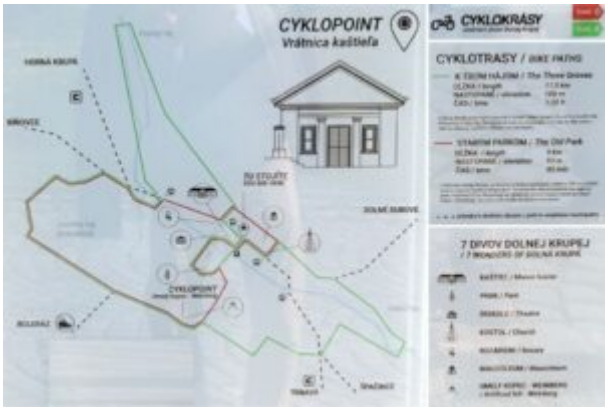









TU STOJÍTE
YOU ARE HERE
VRÁTNICA KAŠTIEĽA
CYKLOPOINT
7 DIVOV DOLNEJ KRUPEJ
/ 7 WONDERS OF DOLNÁ KRUPÁ
KAŠTIEĽ / Manor house
PARK / Park
DIVADLO / Theatre
KOSTOL / Church
RUŽÁRIUM / Rosary
MAUZÓLEUM / Mausoleum
UMELÝ KOPEC - WEINBERG
/ Artificial hill - Weinberg


CYKLOPOINT
Vrátnica kaštieľa
CYKLOKRÁSY
CYKLOTRASY / BIKE PATHS
7 DIVOV DOLNEJ KRUPEJ


CYKLOPOINT
Vrátnica kaštieľa
7 DIVOV DOLNEJ KRUPEJ



